

Hoofdstuk 1

Welkom bij de Heiland

Kinderen in de Bijbel

dr. M.J. Kater

Kinderen worden echter door hun vaders milder en vriendelijker behandeld [dan slaven]. Kinderen aarzelen dan ook niet het werk waarmee ze nog maar een begin gemaakt hebben, dat nog maar voor de helft gereed is of waaraan het een of ander schort, aan hun vaders voor te leggen. Ze vertrouwen erop dat hun gehoorzaamheid en bereidwilligheid hun vaders aangenaam zullen zijn, ook al hebben ze niet precies gedaan wat zij wilden. Zulke kinderen behoren wij ook te zijn, die vast geloven dat onze blijken van gehoorzaamheid door onze zeer lankmoedige Vader aanvaard zullen worden, hoe gering zij ook zijn, en hoe onbeholpen en onvolmaakt ook.¹

Inleiding

De hervormer Johannes Calvijn neemt in deze woorden kinderen als voorbeeld voor de gelovigen. Dat gebeurt vaker in de Bijbel. Wat zegt de Bijbel over kinderen? Welke positie en taak geeft de HEERE in Zijn Woord aan kinderen en aan hun ouders? Op deze vragen wordt in dit hoofdstuk een antwoord gezocht.

1. Joannes Calvijn, *Institutie* III 19,5, p. 45. Calvijn verwijst naar Mal. 3:17 en de vertaler verwijst daarbij ook naar diens commentaar bij Jer. 15:5 en Joël 2:18.

Het kind als symbool

Op diverse plaatsen in de Bijbel wordt de aanduiding 'kind' of 'kinderen' gebruikt om het verschil duidelijk te maken met het leven van volwassenen. Een kind is volgens de Bijbel geen mini-volwassene. 'Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overlegde ik als een kind ...' (1 Kor. 13:11) Paulus verbindt daar even later nog een heel praktische conclusie aan (1 Kor. 14:20): 'Broeders, word geen kinderen in het verstand, maar zijt kinderen in de boosheid, en wordt in het verstand volwassen.'

Kinderen zijn aan de ene kant voorbeeldig vanwege hun mooie eigenschappen. Denk maar aan de bekende uitspraak 'worden als een *kind*' om het Koninkrijk van God binnen te kunnen gaan. Welke eigenschappen verbindt de Bijbel verder aan kinderen?

1. Een kind blijkt in de Bijbel het beste voorbeeld te zijn van *leergierigheid*, het openstaan voor onderwijs. In het Latijn is daar het prachtige woord *docilitas* voor, dat je zou kunnen vertalen met 'leerbaarheid'. Daarin klinkt iets door van het zich willen laten doceren door een leraar, laten onderwijzen door een docent.

2. Een kind is nog *ontvankelijk*. Het bekendste voorbeeld is wellicht het kind dat Jezus neemt en in het midden van de kring discipelen plaatst (Matth. 18:2-4). Het kind staat model voor het leven van een christen. Zo bidt Salomo om een 'verstandig hart', omdat hij zich voelt als een kind dat nog niet in staat is zelfstandig taken uit te voeren (1 Kon. 3:7-9): 'Nu dan, HEERE, mijn God, Gij hebt Uw knecht koning gemaakt in de plaats van mijn vader David; en ik ben een klein jongeling, ik weet niet uit te gaan

noch in te gaan (...) Geef dan Uw knecht een verstandig hart om Uw volk te richten, verstandig onderscheidende tussen goed en kwaad.' Salomo belijdt dat hij 'niet weet' en behoefte heeft aan inzicht in het onderscheid tussen goed en kwaad. Met het oog daarop heeft hij een 'verstandig hart' nodig. Letterlijk een *horend* hart! Dat is een prachtige typering. Kinderen ontwikkelen zich via horen en gehoorzamen.

3. Een kind is ook het symbool van *afhankelijkheid*. Kinderen zijn volledig afhankelijk van hun ouders. Ze hebben bescherming nodig tegen bedreiging en gevaar. Ze zijn afhankelijk van anderen voor levensonderhoud en voor een thuis. Dit aspect wordt hieronder verder uitgewerkt in de paragraaf 'Kinderen zijn afhankelijk'.

4. Kinderen zijn het voorwerp van *bijzondere zorg* van hun ouders, maar ook van de HEERE. 'Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de HEERE over degenen die Hem vrezen.' (Ps. 103:13) Denk aan het ontroerende beeld dat Jeremia toont: 'Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon, is hij Mij niet een troetelkind?' (31:20)

5. Aan de andere kant vertonen kinderen kenmerken die als negatief benoemd worden als volwassenen ze nog vertonen: het gebruiken van en nog afhankelijk blijven van babyvoeding (1 Kor. 3:1-3, Hebr. 5:12-14) en het gebrek aan inzicht (Jer. 4:22).

Kinderen zijn zondaren

Kinderen komen niet als een onbeschreven blad ter wereld. Zij aarden naar hun ouders en dat zijn zondige ouders. 'Wie zal een reine geven uit de onreine?' (Job 14:4) Het antwoord op deze vraag staat er meteen achter, maar we mogen wel heel goed lezen wat er staat: 'Niet

één! Misschien lezen we toch te snel om de pijn hiervan te ervaren. Onze menselijke natuur is verdorven door de intrede van de zonde. 'Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen.' (Ps. 51:7) Is dit een pessimistisch beeld? Het is vooral realistisch. Over veel dingen in het leven van zijn kind hoeft een ouder zich niet te verbazen als hij een Bijbels mensbeeld heeft. Wie leert zijn kinderen liegen? Dat doet een normaal mens niet, zeggen we. Vanuit de ontwikkelingspsychologie kun je aangeven dat het 'hoort' bij de fasen van de ontwikkeling die een kind doorloopt. Dat de ontwikkelingspsychologie dat gegeven constateert, daar is niets mis mee. Maar het is niet alles. De Bijbel vertelt ons dat wij en onze kinderen de leugen liefhebben, dat er een 'vader van de leugen' is (Joh. 8:44) die we vrijwillig gehoorzamen.

Het bovenstaande sombere beeld is niet alleen realistisch. Het is ook de realiteit die de genade van God des te heerlijker laat uitkomen. Dat de HEERE *zulke* kinderen een bijzondere plaats geeft en dat Hij *zulke* kinderen tot Zijn kinderen wil aannemen. Dat is werkelijk verbaazingwekkende genade! Het leert ons de lofzang op Gods barmhartigheid in Efeze 2:1-10 mee te zingen.

Kinderen in Israël

Vergeleken met volwassenen heeft het kind in de Bijbel duidelijk een *eigen* plaats. Hun aanwezigheid in bepaalde samenkomsten bij de tabernakel of de tempel wordt afzonderlijk en daarmee nadrukkelijk genoemd. Met als doel om 'vrolijk te zijn voor het aangezicht van de HEERE, uw God' (o.a. Deut. 12:7,12,18). Een bijzonder moment is ook de bevestiging van het verbond tussen God en

Zijn volk, nadat God Jericho en Ai in handen van Israël gegeven heeft. Een kleine dertig kilometer ten noorden van Ai liggen twee bergen, de Ebal en de Gerizim. Zes stammen staan op de ene berg, zes op de andere. Vanaf de Ebal klinkt de vloek voor het volk als het niet in de weg van de wetten van God gaat. Vanaf de Gerizim klinkt de zegen voor het volk als er liefde en gehoorzaamheid tot God en Zijn geboden is. 'Er was niet één woord van al hetgeen dat Mozes geboden had, dat Jozua niet overluide las voor de *hele gemeente* van Israël, en de vrouwen, en de *kleine kinderen*, en de vreemdelingen die in het midden van hen wandelden.' (Joz. 8:35)

Kinderen zijn het eigendom van de Heere

De Bijbel laat ook duidelijk zien dat onze kinderen het eigendom van de HEERE zijn. Nieuw leven wordt door God geschonken. Eva werd, ondanks de intrede van de zonde, 'moeder van alle levenden' (Gen. 3:20). God had zojuist de komst van de Koning en Zijn Koninkrijk beloofd in de moederbelofte (Gen. 3:15). Die komst ligt buiten onze mogelijkheden, maar het beloofde nageslacht van de vrouw komt langs de weg van geboorte. In de lijn van de geslachten wordt de beloofde Zoon geboren. In die lijn wordt ook 'van kind tot kind' de Naam van de HEERE voortgeplant.

Het vijfde gebod is gericht aan kinderen: 'Eer uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geeft.' (Ex. 20:12) Voor de ouders is het een dringend appèl om hun positie in te nemen die ze van de HEERE ontvangen hebben. Het werkwoord 'eren' in dit gebod heeft te maken met een woord dat met 'gewicht' te maken heeft, de 'heerlijkheid' van de ouders. Ouders blijken 'gewicht' (*kabod*) te hebben. Wat is dit 'gewicht' van ouders dan? De plaats die God hun geeft in het leven van hun kinderen! De HEERE oefent Zijn gezag in het leven van kinderen allereerst uit *door middel van* ouders. Kinderen hebben er recht op dat ouders deze plaats innemen. In de ouders ontdekt het kind als het goed is zijn Schepper. Vanaf het allereerste begin mag het kind ontdekken dat zijn ouders hem zien en helpen. Zij noemen het kind bij naam en daarin klinkt liefde door. Kinderen leren van hun ouders om te reageren op de roepnaam. Dat is van geweldig belang: zo leert het kind ook wat het betekent om geroepen te zijn door God.

Door de ouders leren kinderen gehoorzamen in de sfeer van geborgenheid. Ze komen daarbij ook in aanraking met correcties, geleid worden en dingen afleren. Zonder die aspecten wordt hun leven onleefbaar. Het vijfde gebod is dus meer dan wat natuurlijke liefde vanzelfsprekend laat zien. Het gaat om de opvoeding in de ‘vreze des HEEREN’. De beide elementen daarvan, ontzag en vertrouwen, worden gewekt door de invulling die ouders geven aan de opvoeding.

In Psalm 127:3 worden de kinderen een *eigendom* van de HEERE genoemd. Zij zijn een *erfdeel*. Zoals het land eigendom was van de HEERE, waarvan Hij ieder een deel toewees zonder dat Hij afstand deed van Zijn eigen recht op dat stukje land, zo wijst Hij ook kinderen toe aan mensen. Dat onderstreept dat kinderen een gave zijn van Hem, dat Hij ze geeft als de ‘Eigenaar’ van onze kinderen.²

Kinderen mogen dus van hun ouders verwachten dat ze niet slechts behandeld worden als mensjes die er zijn tot meerdere glorie van de ouders. Ze zijn er met de bedoeling dat ze hun Schepper eren. Kinderen zijn een zegen, met het oog op de komst van het Koninkrijk.

2. Hoewel in deze tekst geen ‘kinderen’ staat, maar ‘zonen’, mogen we wel over kinderen spreken, want nergens in het OT (of in het NT) is er sprake van een minder welkom zijn van dochters.